

eer zich al meer

jarig leven achter en van de hoogste eldzaamste zelfde groote plichten". Florentius" als noemde, was een en, nog meer dan, om zijn „singul- en te prijzen. eerst een natuur- vas Gideons pleeg- bestond tusschen rwantschap, door sekend in de uit- Hij was de hoop Gideons toekomst l voor zijn grijs- eigene zonen had den bijstand van reelijdsge kennis, hij zich meende aden tijd. Gideon de hij, totdat hij en; zoo zou hij herleven in dien derland zou lief- egenover die zeer beiden stond ech- dering. Deze doet „En nu, wat was onkman had niets zaak die de Kan- ten minste een den medebroeder en, die op aller- Staatsbestuur nog verpen van net- ken, die in zijn thenen.

ne zijde, had hij and te wenschen, in, wat zij voor en onwetigen of en gedaan, gebil- smart over die dat zij de mate vas te boven ge- ring in zijn ziel jlen uitdrukke in anks zijn groote danks zijn hooge laarom; hoemeer n had, hoe meer ed, en zoo glees over zijn lippen, eener vaderlijke hij vergiste zich wijdering en het aan hij wist, dat

hij gevoelde, dat g van den Staats- vas de innerlijke tegen het stellig tot de keuze van de vijandschap ge, die het Evan- eeft aangenomen, strengen en fie- iging van de leer

aalde keuze had lenst; dat hij zijn wijden om haar die de hevigste rleefd, als éénig beschouwingen ten kon hoe de dit punt aan de len moest over- rerder moeite te ie Opperste Wijs- n zich van harer, om voor Zijn lossen — hier door Gideon niet an hij moest die nighlijk vermoge- eden naast elkan- alles Gideon van uden. Hij, — die geleerd, de oog- te heffen naar opgevoed was in man, hij zou tot gij in uw hart iet een tegenzin e tegenzin tegen naar het is een n ge niet kent- iden vindt, omdat tus, Zijnen Zoon- am komt". Neen- lat die waarheid oo ijdel zou het onoverstonden reken. Kancelier moe-

ten wagen ten tijde dat er vrede was naar het involgen zijner keuze en hij had toen gestreden met al den ernst en met al den gloed, waarmede zijn geloof en zijn liefde hem kon bezielen, maar hij had geenszins de zegen behaald; de Kanselier had hem alleen zijn begeerte ingewilligd, met het fiere en goedhartig mededoogen van den sterkere wij- zere, die den zwakke toegeeft, om hem niet tot wanhoop te brengen. Sinds dien tijd had de jonge leeraar besloten elken strijd over deze punten met den Kanselier te vermijden, zoolang daarbij sprake kon zijn van hem zelf. Daarom ook smartte hem zoo diep ieder woord of iedere blik, welke van die innerlijke verwijdering getuigde, en dat hem als uitlokte tot een strijd, dien hij niet meer durfde aangaan. Niet, dat het hem aan moed ontbrak, maar het was de vreeze der liefde, de éénige, waarvoor Gideon vatbaar was, die hem terug- schrikte, waar het Leoninus gold, die voor hem stond als de majesteit der onschendbaarheid. Hem kwetsen scheen hem heiligschennis, omdat het hier niet tot heilzame heeling zou zijn.

Zoo verstaan wij het, dat een schijnbaar simpele vraag van den Kanselier, als: „En nu, mijn wel- waarde! hoe staat ge met de collega's?" voor Gideon pijnlijk is, hem een oogenblik doet aarzelen, om dan straks een ontwijkend antwoord te geven. Maar ofschoon hij tot lijdzaamheid besloot, toonde hij anderzijds dat hij verre van weerloos was. Wanneer twee vuurstenen tegen elkander wor- den gekeld, spatten er altijd vonken.

J. P. T.

Beduimelen?

In „De Hervorming" (vrijzinnig) schrijft Ds D. Drijver iets over een uitlating, die hij vond in „Het Algemeen Weekblad" (ethisch) van de hand van Ds O. Noordmans:

„De kwasties van het Modernisme, deze natuur- wetenschappelijke beduimeling van het Evangelie, zijn niet meer aan de orde. Ze thans nog onder de kerke- lijke burgerij willen uitvechten, ware een anachro- nisme.

De belijdenis van Christus, die de kerk in onzen tijd moet doen uitgaan, houdt geen verband met wetenschappelijke oudheden of echtheden, maar met de oudheid van den Vader en de echtheid van den Heiligen Geest, waarover de wetenschap nog nooit een woord heeft gezegd. Deze confessie kan alleen uit den mond van armen en kinderen geboren worden; uit den mond en het verlangen der wereld.

Hiertegenover merkt de vrijzinnige Ds Drijver het volgende op:

Bij het lezen van dergelijke woorden verbaast men zich weer opnieuw over het flair, waarmede som- mige vertegenwoordigers der ethische orthodoxie zich van allermeestelijke doch tegelijkertijd allerbelang- rijkste waarheidskwasties weten af te maken.

Zeker, de moderne richting in de Theologie was niet vreemd aan een positieve natuurwetenschap; zij heeft daardoor de innige en bovenzinlijke zijde van het Christelijk geloof niet tot zijn volle recht laten komen; maar zij werd, evenals eens Luther bij het publiceren van zijn stellingen over den aflaat, ge- dreven door liefde tot de waarheid en het streven naar aan het licht te brengen. Daarom mag hier niet van een beduimelen worden gesproken, te minder omdat de ethische orthodoxie het licht, hetwelk het onder den invloed der negentiende-eeuwse wetenschap staande modernisme op het Oude Testament heeft geworpen, grotendeels heeft aanvaard en het slechts aan een onprincipiele scheiding tusschen het eerste en het tweede gedeelte van Gods Heilig Woord dankt dat datzelfde licht niet schijnt over haar Nieuwe Testament.

Als de belijdenis van Christus niets uitstaande heeft met wetenschappelijke oudheden of echtheden, waar- om beroept dan juist de ethische orthodoxie zich zoo graag ter verdediging van Christelijke waarheden op de uitkomsten der nieuwe en liefst der nieuwste weten- schap en doet iemand als Prof. Maarten van Rhijn zooveel moeite op grond van de opgravingen in Klein- Azië en omgeving de betrouwbaarheid van de Evangelien en de Handelingen aan te toonen?

Ons blad is niet vrijzinnig, en zou dus met de op- merkingen van Ds Drijver weer niet kunnen meegaan. Dit verhindert evenwel niet, dat we, in hetgeen deze zegt, een stuk waarheid zien. Het gaat ook o.l. niet aan, zijn vlucht uit de concrete werkelijkheid en concrete conflicten te verbergen achter het heldhaftige woord, dat men, zulke conflicten opwerpende, of aan de orde stellende, het evangelie „beduimelt". Hoezeer het geloof iets anders is dan wetenschap, het aanvaardt toch, dat er tusschen wat God gemaakt heeft, geen conflict kan zijn; dat dus ook a priori vaststaat, dat tusschen werke- lijk geopenbaarde geloofsinhouden en heusche resultaten van zuivere wetenschap geen conflict kan bestaan; en het gaat dan aan het werk, bereid, om waar de over- eenstemming niet gezien wordt, vooralsnog zich tevreden te stellen met een „non liquet": wij zien het nog niet. Maar het evangelie „redden", door het, uit verholen angst, „geen verband" te laten „houden", met weten- schappelijke oudheden of echtheden, — en zich zoo met één slag te ontdoen van moeilijkheden, die men

niet aan kan, en die men ook niet wil onder de oogen zien uit een geloofsstandpunt, dat lijkt ons, uit oorzaak van dit laatste, een „beduimelen" van het „evangelie".

Conferentie en conspiratie.

Een nuttig en ontdekkend woord schrijft de heer H. Algra in „Leeuwarder Kerkbode":

Vroeger hielden de ethisch-irenische predikanten hun conferenties op den Huize Klomp bij Veenendaal. Ze kwamen daar bijeen, om elkander te stichten en op te wekken. In de vertrouwde sfeer van een con- ferentie, waar de menschen als broeders zoo echt vertrouwelijk onder elkaar zijn, is dat een zegen- belovend pogen. Maar Beets heeft gezegd, dat op die conferenties ook de nachtschool werd afgetrapt. De nachtschool — dat was een scheldwoord, door Da Heldring uitgevonden, en waarmee die menschen bedoeld werden, die in hun achterlijkheid nog vast- hielden aan de oude belijdenisschriften. En de term aftrappen wijst er op, dat er op zulk een conferentie over deze Gereformeerden niet heel zachtzinnig werd geoordeeld.

Dat lijkt haast onbegrijpelijk — in vertrouwelijke kring als broeders bijeen, en dan zoo hard oordeelen over menschen, die niet aanwezig zijn.

Toch behoort ons dit niet al te zeer te verwonderen. Een conferentie krijgt licht iets van een conspiratie, van een samenzwering. Het moeten sterke beenen zijn, die in dit opzicht de weelde kunnen dragen. Want er ontbreken remmen, die ons anders voorzichtig maken in ons oordeel. Er is geen pers, die het gesprokene wereldkundig maakt. De woorden worden niet op een goudschaaltje gewogen, omdat men niet officieel spreekt. De half-scherpsende toon, waarop een afke- rend oordeel wordt uitgesproken, ontleent voor het moment iets aan de scherpte, maar als het in de herinnering wordt meegedragen, krijgt het weer zijn volle kracht. En zoo wordt er op conferenties wel eens kwaad gesproken. Vooral over diegenen, die men niet heeft uitgenoodigd, omdat zij anders de sfeer zouden bederven.

Het gevaar, dat een conferentie een conspiratie wordt, dreigt bijzonder in dezen tijd. Want er worden veel conferenties gehouden. En dan kan het zoo gaan: Voor elke conferentie bestaat wel een persoon, die als de kwade pier wordt beschouwd. Hij is er natuurlijk niet, en toch bederft hij de sfeer. Want men heeft iets van zijn schim gemerkt. En die schim wordt ver- dreven door een woordspeling op zijn naam, door een vertrouwelijke mededeeling omtrent zijn achterlijkheid, zijn hebzucht, zijn onwetenschappelijkheid of de baas- achtigheid van zijn vrouw. En als die schim ver- dwenen is, wordt de richting, die hij vertegenwoordigt, onder handen genomen. Gedaagd voor het forum van „onzen tijd en onze roeping", gewogen en te licht bevonden. Daarna wordt de dag besloten met een wandeling over de heide en een zwaar gesprek rondom het kampvuur, of als het conferentieoord meer weste- lijk gelegen is, met een wandeling langs het strand.

Maar de idealisten, die wat zwaarder op de hand zijn, voelen Luthervuur in zich branden. Zij hebben alles voor de volle honderd procent genomen, en willen den strijd aanbinden tegen de gevaren, die nu ont- dekt zijn.

Laten ze nuchter blijven. Conferenties zijn nuttig, om elkander te leeren kennen en om allerlei vraag- stukken te leeren kennen. Maar conferenties vormen geen reformatische krachten.

Ik ben blij, dat dit zoo eens gezegd is.

Natuurlijk geldt dit niet van elke conferentie; de schrijver wees trouwens slechts gevaren aan, en heeft niemand en niets veroordeeld.

Maar dat er zulke conferenties zijn, die aan de hier aangewezen gevaren in geen deele ontkomen zijn, dat heeft de uitkomst wel bewezen.

De conferenties van irenischen zijn soms honderd- maal „scherper" dan menige op de hei om die scherpte in den ban gedane broeder-van-de-krant.

Is, van Dijk vroeg eens: ben ik grooter, wanneer ik in mijn huiskamer zit, dan wanneer ik in de Sahara sta?

Ik vraag: ben ik scherper, wanneer ik mijn mening voor de publieke tribune zeg, dan wanneer ik ze in een conferentie op de hei laat vernemen?

Er is veel dwaasheid onder de zon.

Doctoraal examen voor predikanten?

Ik beloofde verleden week nader te spreken over wat Ds F. C. Meijster zou schrijven over het onderwerp. Ik doe dat ook, doch om het belang der zaak onder „Kerkelijk Leven".

Een „kerkegroep in haar geheel"?

Dr J. Schelhaas schrijft in „Franeer Kerkbode" over de verenigingspogingen, allereerst met de Chr. Gere- formeerden:

Is er echter geen zekerheid, dat een kerkegroep in haar geheel met de onze zich vereenigt (afge- zien nu van de orthodoxen in de Ned. Herv. Kerk), dan zijn wij het eens met een Christelijk Gereformeerd scribent, die dan van een vereniging niets wil weten. Krijgen wij immers weer hetzelfde als in 1892, dan zijn wij bezig aan het oplossen van een repeteerende breuk, waaraan geen einde is. Er moet zekerheid, voorzover onder menschen mogelijk, zijn, dat een vereniging, door synoden tot stand gebracht, ook volledige werkelijkheid wordt. Anders berokkent men zich veel noodloze moeite zonder gewenscht resul- taat.

Het is maar gelukkig, dat Dr S. spreekt van een „zekerheid, voorzover onder menschen mo- gelijk". Ik voor mij geloof niet, dat de Chr. Geref. Kerk „in haar geheel" zal bereid zijn. De gehoorzaam-

heid zal velen prikkelen tot verscherping hunner on- gehoorzaamheid. En daarom zou ik op die genoegzame eenparigheid maar niet wachten. Het zou dan wel eens een wachten kunnen worden zonder eind, hier in ons „1000-jarig rijk", dat er nu eenmaal niet zoo behagelijk uitziet als dat van den voormaligen predikant, den heer Berkhoff.

De onbekeerde en het zwijn.

Dr H. v. d. Elskamp schrijft in „Gron. Kerkbode" over het pietisme in Groningen. Ter sprake komt de toestand in Nieuwolda, tijdens H. de Cock:

Ook in die gemeente waren oefeningen, die door den predikant met leede oogen werden aangezien. De kwes- tie ontstond toen Willem Wabbes Bosch, een voor- stander der oefeningen, tot diaken werd verkozen.

Da de Cock had beweerd, dat ook een onbekeerde het „Onze Vader" wel mocht bidden. Ieder mocht God als Vader aanspreken, daar God als Schepper ieders Vader is. Bosch zou toen tegen een knecht, die bij Da de Cock catechiseerde gezegd hebben: „Doe beste een wakker baes, die bepleit de sake van den duivel, als een onbekeerde God als Vader mag anbid- den, mag een swijn het ook wel doen, omdat het ook een scheepsel is".

Da de Cock wilde daarom Bosch niet bevestigen. Deze zaak heeft tot heel wat onverkwikkelijke strijd aanleiding gegeven, niet alleen in Nieuwolda, maar ook in de classis en de geheele provincie.

Zijn onze lezers allen over de moeilijkheid heen?

Wat er van de Twaalf Artikelen overblijft.

We wezen herhaaldelijk op de „dogmatische brieven" van het „Algemeen Weekblad" (Prof. v. d. Leeuw), en merkten op, dat deze brieven wel een bespreking gaven van de Twaalf Artikelen, doch op meer dan één punt deze artikelen verloochenden. We deden dat, opdat ieder weten zou, waar we aan toe zijn, in schoolbesturen, in kerkelijke organen, in den dienst des Woords. Ook opdat men weten zou, wat er van terecht komt, als men mee- gaat met de theorieën van Brunner, c.s., en van Barth, die — gelijk ik het eens zoo uitdrukte — zoo „verbin- dend" zijn (ondanks zichzelf), wij ze aan allerlei rich- ting de kans bieden, saam te komen in eenzelfde ver- filosofeering van het evangelie, zóó, dat elks negatie van wat er heusch in staat, nog den schijn van er- kenning krijgt, doordat men doet, alsof het er heusch zóó staat, als men het verfilosofeert. Dat was noodig, omdat o.m. in den Calvinistenbond een bestuurslid zat (aankankelijk) „met gemeen consent", welk bestuurs- lid ook al publiek Barth, Brunner, etc. had verheerlijkt. De tijden leken ons te ernstig, om over deze dingen — die zuiver zakelijk zijn — te zwijgen.

Thans verblijdt het ons in „Watergraafsmeersche Kerk- bode" te lezen van de hand van Dr G. C. Berkouwer:

Onder dezen titel is verschenen een boek van Prof. v. d. Leeuw uit Groningen, die hier de 12 geloofs- artikelen behandelt. In de inleiding zegt hij, dat een predikant in een weekblad deze brieven, naarmate ze verschenen (ze werden eerst gepubliceerd in het Algemeen Weekblad), „begeleid heeft met een steeds luider klinkend lied van den haat".

Ik kan dit niet beoordeelen, omdat ik dit lied van den haat niet gelezen heb. Wel las ik af en toe een protest. Waartegen? Niet daartegen, dat Dr v. d. Leeuw er in menig opzicht een andere mening op nahield. Maar wel hiertegen, dat van de geloofsbe- lijdenis menigmaal iets anders werd gemaakt, dan de wezenlijke bedoeling der kerk is geweest. Nu de arti- kelen in boekvorm verschenen zijn, valt dit nog te meer op, vooral bij de behandeling van het stuk: Ge- boren uit de Maagd Maria.

Over dit stuk is den laatsten tijd nog al wat te doen geweest. Ik denk aan „Bijbel en Jeugd" van Kohnstamm, waarin deze de geboorte uit de Maagd Maria bestrijdt en aanvaardt de geboorte van Jezus uit Jozef en Maria, omdat z.i. de maagdelijke ge- boorte zou beteekenen een vernietiging van het ge- zin. En in zijn latere werk over „De Hellige" sprak hij uit, dat het verhaal der maagdelijke geboorte, dat zoo uitnemend paste in de heidense voorstellings- wereld van den Keizertijd, voor den 20-eeuwse menschen een ontzaglijke steen des aanstoots is gewor- den. En die steen kan worden weggenomen, omdat hier geen essentieel deel van het Christendom mee gemeend is. Naast Kohnstamm heeft ook de bekende theoloog Brunner de maagdelijke geboorte bestreden als een mislukte poging om het mysterie begrijpelijk te maken. Nu komt ook Prof. v. d. Leeuw in zijn be- spreking van de 12 artikelen tot de uitdrukking: ge- boren uit de Maagd Maria. Hij spreekt met nadruk uit, dat het mysterie voor hem niet ligt in de maagde- lijke geboorte. „Wie behoefte heeft aan onbegrijpe- lijkheden als zoodanig, moge de oude mythe handha- ven" en „Wij kunnen ons het mysterie zeer wel den- ken zonder deze speciale onbegrijpelijkheid, het won- der zonder deze wonderbaarheid". Wat is dan z.i. het mysterie? Dat Christus geboren is. „Of Hij ge- boren werd uit Maria dan wel uit Maria en Jozef, doet daarbij niets ter zake".

Maar voor de kerk, die deze belijdenis opstelde, is daarmee deze belijdenis van haar zin beroofd. Is het niet een eisch der nuchterheid, dat „uit de Maagd Maria" dan ook resoluut te schrappen en te zeggen, dat dat verouderd is? We zingen ten opzichte van deze dogmatische brieven geen lied van den haat, maar vragen om nuchterheid. Laat men den zin van deze belijdenis op dit en op andere punten niet wijzi- gen en dan den indruk geven, dat wij 't veel dieper zien, dat wij die termen nu eigenlijk pas (beter dan de opstellers) verstaan, maar eerlijk zeggen: dit en dat kunnen we niet meer aanvaarden. We houden dus maar een gedeelte van de 12 artikelen over. Dat